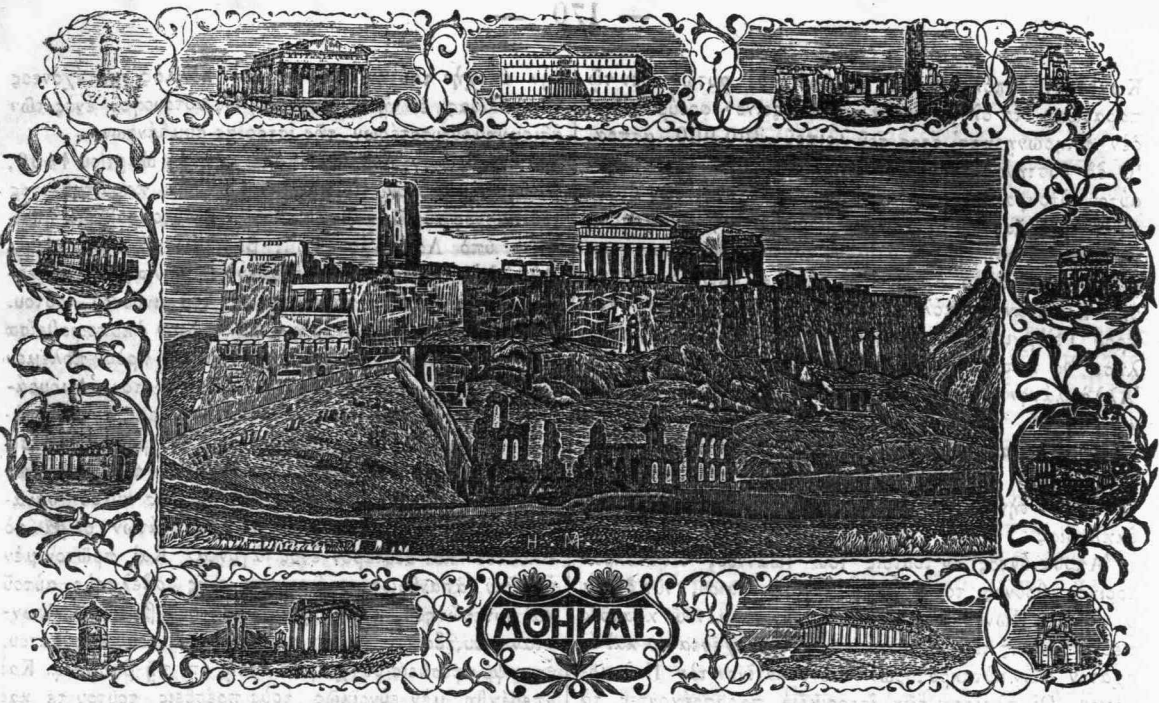

ΑΘΗΝΑΙ

Π Ε Ρ Τ Ε Ρ Η ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ME

Φυλλ. 80.

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ.

Τόμος. Δ'.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗΝ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1850.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ.

Ὅτε Ἀλέξιος ὁ μέγας ἀνέβη τὸν θρόνον τῆς μεγάλης τῶν Γραικῶν αὐτοκρατορίας, ἡ καταστάσις αὐτῆς ἦ ἐλπεινὴ. Ἡ ἀνδρεία τοῦ βασιλέως τούτου μάτην ἠγωνίσθη νὰ ἐμποδίσῃ τὸν χειμαρὸν τῶν Τούρκων, κατακλύσαντα ἀπάσας τὰς μέχρις Ἑλλησπόντου χώρας τῆς Ἀσίας, καὶ ἀφήσαντά μόνον εἰς τὴν παλαιὰ κραταιὰν αὐτοκρατορίαν τὴν Θράκην, Μακεδονίαν καὶ Ἑλλάδα. Αἱ σταυροφορίαι ἀνεπτέρωσαν μὲν πρὸς ὀλίγον τὰς ἐλπίδας τῶν τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν λαμπρότητα καὶ ἰσχὺν ὀνειρουμένων Γραικῶν, δρόντων αὐτὰς ἀποσπῶσας ἀπὸ τῶν Τούρκων πολλὰς καὶ μεγάλας χώρας· ἀλλ' αἱ ἐλπίδες αὗται ἐψεύσθησαν μετ' ὀλίγων, ἡ χάρ' ἡμᾶς τιωῆθαι καὶ τὰ πάντα κατεστράφησαν! Διότι τὴν δύνατον πλέον νὰ κατορθώσῃ ὁ ἀπειρηκὼς καὶ τὸ πάτριον αὐτοῦ ἀξίωμα ἀπωλέσας τῶν Γραικορωμαίων λαός, ὁ ἐκ τῶν διενέξεων καὶ στάσεων ἐκλελυμένος εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς, ἀπέναντι τοῦ λυσσῶντος ἐκείνου λαοῦ, ὅστις, νεαλὴς καὶ τὴν σπάθην βασταζῶν τῆς νέας αὐτοῦ θρησκείας, ἐνίκᾳ, κατέκτα καὶ κατέστρεψε πάντα, μαστιγὴ καὶ νήμεσις θεῖα καὶ ἀλαυν γηγόμενος.

Οἱ Τούρκοι ἀνέκτησαν αὖθις τὰς χώρας ἐκεῖνας, αἱ σταυροφορίαι ἔπαυσαν, καὶ οἱ λαοὶ τῆς δύσεως ἀπαλλάξαντες τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ φράξαντες τὰ ὄπλα πρὸς τὰς δεήσεις τῶν Βυζαντινῶν, περιέμενον τὸν ἴδιον ὄλεθρον, περιέμενον ἵνα ἴδωσιν ἂν ἡ τοῦ Χριστοῦ θρησκεία ἐμελλε νὰ ταπεινωθῇ ἐνώπιον τοῦ Κορανίου.

Οἱ Τούρκοι, κερδῆσαντες τοσαύτας κατὰ τῶν σταυροφόρων νίκας, ἐπόμενον ἦν νὰ νομίσωσιν ἑαυτοὺς καὶ τῆς Εὐρώρης συμπάσης νικητάς, ἀφοῦ τοὺς στρατοὺς αὐτῆς κατέβαλον οὐδὲν δὲ τὸ ἀπὸ τούτου ἀπείργον αὐτούς. Ὁ σουλτάνος αὐτῶν Σολιμάνος, διαβάς τὸν Ἑλλησπόντον, ἐπέπεσε κατὰ τῆς ἐκνευρισμένης ἀνατολικῆς τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατορίας καὶ κατέκτησεν ἐν βραχεὶ τὰς πλείστας τῶν χωρῶν αὐτῆς. Μουράτης δὲ ὁ Α'. ἰδρύσατο τὸν θρόνον αὐτοῦ παρὰ τὴν Ἀνδριανούπολιν, ἐν ἔτει 1360, ὥστε ἀντίπαλος ἰσχυρὸς, καθήμενος καὶ παρασκευαζόμενος παρὰ τὸν ἐχθρὸν, ἡ μᾶλλον τὸ θῦμα αὐτοῦ, οὐτινος ἡ ἀγανάκτησις καταθλίβεται ὑπὸ τῆς συναισθήσεως τῆς ἀδυναμίας, καὶ ὅστις περιμένει τρέμων τὸ δυστυχὲς αὐτοῦ πεπρωμένον.

Ὁ διάδοχος τοῦ Μανουὴλ, Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος ἔπεμψε πρὸς τὸν σουλτάνον πρέσβεις περὶ εἰρήνης· ἀλλ' οὗτος ἀπέρριψε μετ' ἀλαζονίας τὰς προτάσεις αὐτῶν, λέγων ὅτι μελετᾷ νὰ στρατεύσῃ κατὰ τῆς

Κωνσταντινουπόλεως, ἐὰν ὁ βασιλεὺς αὐτῶν δὲν τῷ παραδῶτῃ τὰ ὀλίγα κατὰ τὸν Εὐξείνιον φρούρια, καὶ δὲν πληρώσῃ κατ' ἔτος τοῦ λοιποῦ 300,000 ἀσπρά. Ὁ δὲ δυστήνος βασιλεὺς, βλέπων τὴν τῶν πατέρων αὐτοῦ αὐτοκρατορίαν καταλυθεῖσαν καὶ ἐντὸς τῶν ἀσθενῶν τοῦ Βυζαντίου τειχῶν περιορισθεῖσαν, ἠγαγκάσθη νὰ συγκατατεθῇ εἰς τὰς ἀτίμους ταύτας προτάσεις· γνωρίζων ὅμως, ὅτι ὁ Ἀμουράτης ἤθελεν ἐπιχειρήσει τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄλωσιν, περαιοθέντος τοῦ πρὸς Γεώργιον τὸν Καστριώτην πολέμου αὐτοῦ, ἠθέλησε νὰ καταφύγῃ πρὸς τοὺς δυτικούς χριστιανούς. Ἀλλὰ μάνην ἐπεκαλέσθη τὴν βοήθειαν τῶν Εὐρωπαϊκῶν αὐλῶν, μάνην κατέδειξε τὸν ἐπαπειλούντα αὐτὰς κίνδυνον, ἂν παρίδωιν τὴν αὐτοκρατορίαν αὐτοῦ καταστροφόμενῃ ὑπὸ τῶν τούρκων, καὶ μάνην ὑπεσχέθη τῷ πάπᾳ τὴν μετὰ τῆς δυτικῆς ἔνωσιν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Ἀποθανόντος ἐν τούτοις τοῦ Ἰωάννου, ὁ αὐτοκρατορικός θρόνος, τοῦ πάλαι μὲν χολοσσαίου, νῦν δὲ ἐκ μόνης τῆς Κωνσταντινουπόλεως συνισταμένου κράτους περιήλθεν εἰς τὸν ἡρωϊκώτατον, δυστεχέστατον καὶ ἐσχάτον τῶν αὐτοκρατόρων Κωνσταντίνον τὸν Παλαιολόγον. Οἱ πλείστοι τῶν ἱστορικῶν παρατρέχοντες τὰ πρῶν τοῦ βασιλέως τούτου ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἀλλαχού καθορθώματα, παριστῶσιν αὐτὸν μόνον μαχόμενον καὶ σφαιριζόμενον ὑπὸ τῶν Τούρκων πρὸ τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατὰ τὴν τρομερὰν ἐκείνην τῆς ἀλώσεως στιγμήν. Ἀλλ' ὁ ἔσχατος τῶν Κωνσταντίνων διήλθε τὸν βίον ἀνθραγαθῶν καὶ αἰσθανόμενος τὴν ἀναπόφευκτον καὶ θλιβρὴν τύχην, τὴν ἀναμένουσιν τὸ ἔθνος αὐτοῦ, ἐπροσπάθει ἄετι ν' ἀντιτάττῃ τὰς ἀσθενεῖς αὐτοῦ δυνάμεις κατὰ τοῦ χειμάρρου ἐκείνου, ὅστις κατεπλημύρει καὶ παρ' ὀλίγον ἔπιγε τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ κληρονομίαν. Καταλαβὼν τὴν ἀρχὴν τῆς ἐν Πελοποννήτῳ ἐτι διαμενούσης βυζαντινῆς χώρας, κατῴρθωτε, διὰ πολλῶν μέσων, νὰ περιποιήσῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν φιλίαν τῶν διαφόρων ἐν αὐτῇ φράγγων ἡγεμονισκῶν, δι' ὧν νὰ δυνηθῇ, ν' ἀσφαλίσῃ τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τῆς γενικῆς τῶν ἄλλων τῆς αὐτοκρατορίας χωρῶν τύχης, καὶ, εἰ δυνατόν, ἐπεκτείνῃ ἐκτὸς τοῦ ἰσμοῦ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, νὰ περιστείλῃ τὴν ὁρμὴν τῶν τουρκικῶν βελῶν.

Ἀλλὰ τοὺς γενναίους αὐτοῦ σκοποὺς ἀνέτρεψε μάλλον ἡ τῶν πνευμάτων ῥαθυμία, ἡ ἑλλειψὶς τοῦ πατριωτισμοῦ, τοῦ μένου τούτου πρὸς τὰς μεγάλας τῶν ἐθνῶν πράξεις ἐλατηρίου, καὶ ἡ ἀντίπραξις τῶν ἐν Ἑλλάδι ἡγεμονισκῶν, προτιμούντων τῆς εἰλικρινοῦς χριστιανοῦ φιλίας καὶ συμμαχίας, τὴν δυναστείαν καὶ καταπίεσιν τῶν βαρβάρων. Καὶ ἄνευ δὲ τούτων, πῶς νὰ φαντασθῶμεν ὅτι ἡ δύνατο ὁ μεγαλεπήβολος εὖτος στρατηγὸς νὰ καθορθώσῃ τι ἄξιον λόγου κατὰ τοῦ γίγαντος ἐκείνου ἐφ' οὗ ἔτρεμεν ἐνατενίζων. Ὁ Κωνσταντῖνος ἠττήθη, καὶ κατέρυγεν αὐθις εἰς Πελοπόννησον, ἥς ἐτείχισατο προηγούμενος τὸν ἰσμὸν· εἰ δὲ Τούρκοι, διαβάντες οὐκ εὐκόλως τὸ ἔσχατον τοῦτο τῆς χριστιανῆς Ἑλλάδος προπύργιον, ἐχύθησαν ἐντὸς τῆς Πελοποννήσου, ἀναγκάσαντες αὐτὸν ν' ἀπέλθῃ αὐτῆς ἔρημος πάσης δυνάμεως καὶ ἐλπίδος.

Τὸν θάνατον Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου ἠκολούθησεν ὁ τοῦ Ἀμουράτου, ὃν διεδέξατο Μωάμεθ ὁ Β', οὕτως ἀνάγκη νὰ διαγραφῶμεν ἐν ὀλίγοις τὸν βίον, ὥς παριστῶντος τὸ κυριώτερον πρόσωπον τῶν κατὰ

τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀγώνων καὶ πολλὰς κατέχοντος τὰς σελίδας ἐν τῇ Γ. Ἱστορίᾳ, ὡς αὐτοῦ γεῦ ἐνδὸς τῶν ἀξιωμακτικωτέρων τῆς ἱστορίας συμβάντων.

Γεννηθεὶς ἐν Ἀνδριανουπόλει τὴν 24 Μαρτίου 1430, ἀνέβη τὸν θρόνον εἰς ἡλικίαν 13 ἐτῶν, παρατηρήντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ αὐτοκρατορία ἡπείλειτο ὑπὸ Λαδισλάου 1Β', βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας. Ἀλλ' ὁ Ἀμουράτης ἐπανέλαβεν τῆς ἡνίας τῆς κυβερνήσεως μέχρι τῆς παρελεύσεως τοῦ κινδύνου τούτου. Μετὰ τέσσαρας δὲ μῆνας ἢ κατὰ πρῶτον ἀποπειραθεῖσα τῶν γενιτσάρων ἐπανάστασις, καὶ αἱ πρὸς πόλεμον τῶν χριστιανῶν παρασκευαί, ἐδίδαξαν τὸν Ἀμουράτην ὅτι ἡ τῆς βασιλείας ἰσχὺς εἰς χεῖρας ἀνετέθη ἀσθενεστέρας· διὸ καὶ ἀνέλαβε τὸ σκήπτρον τῆς βασιλείας, καταστήσας αὐθις τὸν Μωάμεθ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ ἔνα. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὁ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θάνατος κατέγραψεν αὐτὸν ἐν τῇ τῶν σουλτάνων σειρᾷ τὸ εἰκοστὸν καὶ δευτέρον ἔτος ἄγοντα. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπνίξεν ἀπανθρώπως ἅπαντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ καὶ συνεφώνησε συμμαχίαν μετὰ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, ὅστις, μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ Ἀμουράτου, ἐπεμψε πρέσβεις συχαίρων αὐτῷ ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ. Καὶ ὑπεδέχθη μὲν εὐδοικῶς τοὺς πρέσβεις, τοῦτο τε καὶ τῶν Βλάχων, Λεσβίων, Βουλγάρων, Ῥοδίων κλπ. βυζυλόμενος μὲν νὰ καθυσυχάσῃ πρὸς τὸ παρὸν πᾶσαν κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλὴν, μέχρι τῆς ἐντελοῦς τοῦ βασιλέως τῆς Καραμανίας κατατροπώσεως, ὅστις εἰσέβαλεν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐπιφυλαττόμενος ὅμως νὰ παραιεῖ τοὺς μεγάλους τοῦ πατρὸς αὐτοῦ σκοποὺς, καὶ κατὰ Κωνσταντινουπόλεως σχέδια, ὡς τρέφων ἄετι μῖσος ἀμείλιχον κατὰ τῶν Γραικῶν, καὶ μόνην ἐπιθυμίαν ἱμερον τὴν καταστροφὴν αὐτῶν ἔχων.

Τὸ πρῶτον πάθος τὸ ἀσχολῆσαι τὸ πνεῦμα τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ὑπῆρξεν ἐνθουσιώδης τις ἀμιλλα καὶ ἐπιθυμία· σφοδρὰ πρὸς τὴν νίκην τῶν συνηλικιωτῶν αὐτοῦ πριγγιπῶν, οἵτινες, ὁμηρεὶ παρὰ τῷ πατρὶ, συνεγυμνάζοντο καθ' ἑκάστην ἐν αἷς Γεώργιος ὁ Καστριώτης διεκρίνετο, ὁ γνωστός ὑπὸ τὸ ὄνομα Σκενδέρβητος, καθ' οὗ ὁ Μωάμεθ ἤλθε βραδύτερον εἰς πάλιν μακράν, ἐναγωνίον καὶ λυσσώδη. — Ἡ ῥᾶτο μετ' ἐνθουσιασμοῦ τῆς τε μουσικῆς καὶ ζωγραφικῆς, καὶ ἦσκει ἑαυτὸν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν γλυπτικὴν· ἡ δὲ κυρία αὐτοῦ ἐνασχόλησις καὶ σπουδὴ ἦν ἡ τῶν πολεμικῶν τεχνῶν δι' ὧν καὶ ἐξήτησε παρὰ τὰς ἄλλας ἀνακαλύψεις καὶ βελτιώσεις, νὰ βελτιώσῃ καὶ τὴν τοῦ κανονικοῦ ὑπηρεσίαν, ἡ χρῆσις τοῦ ὁποῖου ἀνεκαλύφθη κατὰ τὸν αἰῶνα αὐτοῦ. Ἡ ἀστρολογία ἐγένετο ἐπίσης μία τῶν εὐνοικῶν ἐνασχολήσεων αὐτοῦ, γνωρίζοντας πολλάκις νὰ μεταχειρίζεται τὰς ἐξ αὐτῆς γνώσεις πρὸς τὸ δεικνύναι ἑαυτὸν τὰ μέγιστα ἰσχυρὸν διὰ τῶν πρὸς τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως ἐρμηνειῶν καὶ ἐξηγήσεων αὐτοῦ. Ἐγνώριζε δὲ, παρὰ τὴν Ἀραβικὴν, τὴν ἀποκλειστικῶς τοῖς νόμοις τῶν Ὀθωμανῶν καὶ τῇ θρησκείᾳ τοῦ Μωάμεθ καθιερωμένην, γλώσσας ἄλλας· εἰς τὰς Περσικὰς διαλέκτους, τὴν Ἑλληνικὴν, Γαλλικὴν καὶ λοιπάς. — Ἡ ἰδισυγκρασία αὐτοῦ ἦν ἄστατος καὶ σφοδρὰ δαμαζόμενος δὲ ὑπὸ τῶν παθῶν, ἐξετέλει πράξεις σκληρότητος ἀ- παραδειγματίστου.

Τοιοῦτος ὁ πριγγιπ ὅστις, ἀναβὰς ἐν ἔτει 1451 τὸν θρόνον τῶν Ὀθωμανῶν, πρῶρισται πρὸς μὲν τὸ γένος αὐτοῦ, ἀντικείμενον δόξης καὶ μεγαλείου, πρὸς δὲ τὸν

χριστιανισμόν τρόμου καὶ δυστυχημάτων τρομερῶν νὰ παρέχῃ ἀναμνήσεις.

Ἡ σκοπὸς ἀπαστῶν αὐτοῦ τῶν προσπαθειῶν, ἡ ἰδέα ἢ τὴν φιλοδοξίαν κατέχουσιν ἦν ἡ κατάκτησις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πρὸς ἣν καὶ παρεσκευάσθη δι' ἀπειρῶν ἐργασιῶν. Καὶ πρῶτον μὲν ἤρξατο τῆς κατασκευῆς φρουρίου τινος (παρὰ μὲν τῶν τούρκων Γενί Χισ-σάρ, παρὰ δὲ τῶν χριστιανῶν Νεόκαστρον λεγομένου), ἐν τινὶ κώμῃ, δύο λεύγας ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπεχούσης, ἐπὶ τῆς βορείου τοῦ Βοσπόρου ὁχθῆς, ἀπέναντι τοῦ παρὰ τοῦ πάππου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς παραλίας ὠκωδομηθέντος.

Ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἔστειλε πρὸς τὸν σουλτάνον πρέσβεις ἵνα ἐμποδίσῃ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ τοιοῦτου ἔργου· ἀλλ' ὁ Μωάμεθ οὐ μόνον ἠρνήθη πρὸς αὐτοὺς αὐθαδῶς τούτο, ἀλλὰ καὶ ἐφοβέρισεν ὅτι ζωντανούς θὰ ἐκδάρῃ τοῦ λοιποῦ τοὺς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως πεμπομένους ἵνα ἐμποδίσωσιν αὐτὸν τοῦ κτίζειν πύργους καὶ φρούρια ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ χώρᾳ.

Περαιωθέντος τοῦ φρουρίου τούτου, ἐξήρχοντο οἱ ἐν αὐτῷ φρουραὶ καὶ ληλατοῦσαι καὶ καταστρέφουσαι τὰς περὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν χώρας ἄχρι τῶν τειχῶν αὐτῆς, ἐπέστρεφον πληρεῖς λαφύρων. Ἐκ τῶν ἐκδρομῶν τούτων συνέβησαν πολλοὶ μεταξὺ χριστιανῶν καὶ τούρκων ἀκροβολισμοί, εἰς ἓνα τῶν ὁποίων, ἐπειδὴ πολλοὶ ἐφρονέθησαν τοῦρκοι, ὁ Μωάμεθ διέταξε τὴν σφαγὴν ἀπάντων τῶν ἐκτὸς τῆς πόλεως γεωργούντων καὶ θερίζοντων χριστιανῶν. Τότε ὁ Κωνσταντῖνος διέταξε νὰ κλεισθῶσιν αἱ τῆς πόλεως πόλεις, εἰσάξας προηγουμένως τροφὰς ἱκανὰς ἐν αὐτῇ καὶ πρέσβεις περὶ εἰρήνης εἰς τὸν σουλτάνον ἐπέμψατο· ἰδὼν δὲ τὴν ἀπόρριψιν τῶν προτάσεων καὶ ἐννοήσας τοὺς δεικνύοντες αὐτοῦ σκοποὺς, ἐπέμψα μνημόνους εἰς τοὺς δουτικούς βασιλεῖς τοὺς τοῦ σουλτάνου διαλογισμοὺς καὶ τὸν ἐπικείμενον αὐτοῖς κίνδυνον, ἀν δὲν συνδράμωσι τὴν κινδυνεύουσαν αὐτοῦ πόλιν· ἀνενέωσε δὲ πρὸς περισσοτέρην πειθὴν τὴν τῶν ἐκκλησιῶν ἔνωσην καὶ ὑπέδεχθη μετὰ τιμῆς μεγίστης τοὺς ἐλθόντας παρ' αὐτῷ πρέσβεις τοῦ πάππα, ὁ οὐκ ὀλίγον παρώξυνε τοὺς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ζηλωτὰς, καὶ προὔξηνε ἐρίδας καὶ πικρίαν μεταξὺ λαοῦ καὶ βασιλέως. Ἀλλ' ὁ πρὸς ἔνωσιν τῶν δύο ἐκκλησιῶν ζήλος τοῦ βασιλέως οὐδὲν ἴσχυεν, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην περιεποίησεν αὐτῷ ἀπὸ τῶν λατίνων βοήθειαν, οἵτινες ἀφῆκαν ἀνοήτως τὸ τοῦ χριστιανισμοῦ προπύργιον ἀσθενὲς ἔρμαιον εἰς τὸν ἄσπονδον τοῦ χριστιανικοῦ δυνάματος ἐχρῶν.

Ἐν τῷ μεταξὺ βαθεῖα κατέλαβε κατάπληξις τοὺς ἐν τῇ πόλει, οἵτινες, καὶ τοι πρὸ πολλοῦ περιμένοντες, τὴν τοῦ Μωάμεθ ἐφθον ταύτην, οὐδὲν ἐπραξαν πρὸς ἀμυναν· ἡ ἀπελπισία κατέλαβεν ἅπαντας πρὶν ἔτι ἰδῶσιν ἀρχομένην τὴν πολιορκίαν. Διέτρεχον δὲ ἐν τῷ λαῷ προφητεῖαι ἀπαίσιαι, αἵτινες ἀποβαίνουσι δυστυχῶς ἄεποτε ἀληθεῖς, ὡς ἱκαναὶ ν' ἀραιρώσῃ τὸ θάρρος, καὶ νὰ καταπλήξωσι τὰς εὐγενεστέρας τῶν ψυχῶν. Ἀρχαία τις προφητεία ἔλεγεν ὅτι ἔθνος τι διὰ βελῶν ὀπλισμένον θέλει καταλάβει ποτε τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐξολοθρεύσει τὸ τῶν Ἑλλήνων γένος. Ἐλέγετο δὲ ὁμοίως καὶ ἡ ἀνακαλύψις τῶν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος τοῦ Σφόδρου γεγραμμένων πινάκων, ἐν οἷς εὗρισκον γεγραμμένα τὰ τῶν αὐτοκρατόρων ὀνόματα μέχρι τοῦ Κωνσταντίνου, ἐν ᾧ καὶ ὁ κατάλογος διεκόπτετο. — Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἶχεν ἤδη ἀπολέσει τοσοῦτον πᾶν αἶσθημα εὐγενές, αἱ με-

ταξὺ τῆς ἐλληνικῆς καὶ λατινικῆς ἐκκλησίας ἐρίδες εἶχον τοσοῦτον ἐξασθενήσῃ τὰς δυνάμεις καὶ διαφθείρει τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, ὥστε ἀνεφαίνοντο μεταξὺ τοῦ λαοῦ οἱ προτιμῶντες τὴν τουρκικὴν τῆς ῥωμαϊκῆς δυναστείας, καὶ ὅτε ὁ παντὶς τοῦ χριστιανισμοῦ ἐχθρὸς ἐκλόνει ἐπὶ ἐκ θεμελιῶν τὰ τεῖχη αὐτῶν δὲν ἔπαυν τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν ἐρίδας καὶ διαμάχας.

Ἀλλ' οἱ τοῦρκοι δὲν ἀμείβελλον περὶ τῆς ἐπιτυχίας καὶ ὁ λαὸς αὐτῶν δὲν παραδέχετο, εἰμὴ προφητείας αἰσίου, ὧν μία ἀνέφερε καὶ τὴν ἐξῆς τοῦ προφήτου μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ συνδιέλεξιν. — «Ἡκούσατε ὁμιλοῦντος τινος περὶ πόλεως, ἧς ἡ μὲν μία πλευρὰ πρὸς τὴν γῆν, αἱ δὲ δύο πρὸς τὴν θάλασσαν ἐκτείνονται; — Ναί, ἀπόστολε τοῦ θεοῦ. — Ἡ τελευταία ὥρα οὐκ ἐλεύσεται πρὶν ἢ ἀλωθῇ αὕτη ὑπὸ 70,000 χιλιάδων υἱῶν τοῦ Ἰσαάκ, οἵτινες πλησιάζοντες τὰ τεῖχη αὐτῆς θέλουσι προσφέρει τοὺς ἐξῆς λόγους. «Εἰς ὁ Θεὸς, καὶ ὁ Θεὸς ἐστὶ μέγας.» Καὶ τότε τὸ πρὸς θάλασσαν μέρος τῶν τειχῶν κρημνισθήσεται, κατόπιν δὲ αὐτοῦ τὸ δεύτερον, καὶ τελευταῖα τὰ πρὸς ἡπειρον τεῖχη, δι' ὧν εἰσελεύονται εἰ νικηταί.»

Τὴν μετὰ τὸ Πάσχα παρασκευὴν, 6 Ἀπριλλίου 1453, ὁ Μωάμεθ ἐφάνη πρὸ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, ἰδρύσας τὴν σκηνὴν αὐτοῦ εἰσθεν τὸ ἀντικρὺ τῆς πόλης Καλιγαρίας λόφου. Ὁ στρατὸς αὐτοῦ συνέκειτο ἐκ 250,000 ἀνθρώπων, 100,000 ἱππεῖς κατεῖχον τὰς ὀλίγον ἀπομεμακρυσμένας πεδιάδας, 100,000 δὲ πεζοὶ κατεῖχον τὴν δεξιάν καὶ 50,000 τὴν ἐσθλοὺς πετέρυγα, ἐν τῷ μέσῳ δ' αὐτῶν ὁ σουλτάνος ὑπὸ 15,000 περιστοιχιζόμενος.

Ὁ δὲ τὸν Βόσπορον κατακαλύψας ὑπὸ τὸν ναύαρχον. Παντολόγην στόλος συνέκειτο ἐκ 3000 πλοίων. Ἀλλὰ καὶ τὸ πυροβολικὸν αὐτοῦ οὐδὲν ἥττον ἦν φοβερόν. Οὐγγροὶ τὴν χύτης δόματι Ὀρμπάν, κακῶς πληρωνόμενος ὑπὸ τῆς αὐλῆς τῶν Βυζαντινῶν καὶ λειποτακτῆσας, ἦλθε νὰ προσφέρῃ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ τῷ Μωάμεθ, κατὰ διαταγὴν τοῦ ὁποίου ἔχυσε κανόνιον ὀλκῆς μεγίστης, ὅπερ τεθὲν ἐπὶ τινος παραθαλασίου πύργου, ἐδοκιμάσθη κατὰ τινος ἐνετικῆς πλοίου ἐκεῖθεν διαβαίνοντος καὶ ἐν ἀκρᾷ καταποτισθέντος. Τότε ὁ Μωάμεθ διέταξε τὴν κατασκευὴν ἑτέρου κανονίου, μεγέθους διπλασίου, καὶ τοῦ μεγίστου βεβαίως ὄσων ἡ ἱστορία μνημονεύει. Τὸ κανόνιον τοῦτο ῥίπτον σφαῖρες ἐκ λίθου 12 παλάμας περιφέρειαν ἐχούσας καὶ ἔλκον 12 στατήρων ζύγιον, μετεκομίσθη πρὸ τῆς πόλης τοῦ Σαραίου εἰς Ἀνδριανούπολιν. Τὴν προσδιωριθεῖσαν πρὸς ἐκκένωσιν αὐτοῦ στιγμήν ἡ πόλις ὑπὸ νέφους καπνοῦ κατεκαλύφη, καὶ ὁ χροῖος ἠκούσθη εἰς πολλῶν μυλλίων ἀπόστασιν. Ὁ Μωάμεθ ἀντήμοιψεν μεγαλοδωρῶς τὸν Οὐγγρον, καὶ ἀποφασίσθαις τῆς πολιορκίας, διέταξε νὰ μετακομίσωσιν αὐτὸ παρὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐνθα στηθὲν ἀμέσως, δὲν παρέσχεν εὐτυχῶς τὰς προσδοκώμενας ὠφελείας, διότι οὐ μόνον πολὺν ἀπῆιτε τὸν χρόνον τῆς πληρώσεως, καὶ πολλοὺς τοὺς πληρούοντας, ἀλλὰ καὶ κατασυντρίβεν πολλὰς ζημίας ἐπέφερε, καὶ αὐτὸν τὸν ποτητὴν αὐτοῦ συνέτριψεν. — Ἐκτὸς δὲ τοῦ τηλεβόλου τούτου εἶχε 14 ἄλλας κανονοστελίας, δι' ὧν ἐκεραύνου ἀδιακόπως τὰ τῆς πόλεως τεῖχη.

Ἀλλ' ἄλλως εἶχον τὰ κατὰ τὸν στρατὸν καὶ τὴν πρὸς ἀμειναν ἐτοιμασίαν τῶν Ἑλλήνων· διότι οὐχὶ μόνον ἡ θῆκη ἐγκατέλειπεν αὐτοὺς ἰσχύς, ἀλλὰ καὶ στρατιωτῶν ἱκανῶν ἐστεροῦντο. Γενομένης, δὲ κατὰ διαταγὴν τοῦ Κωνσταντίνου, τῆς ἀριθμήσεως τοῦ στρα-

τοῦ δὲν εὐρέθησαν ὠπλισμένοι καὶ μικρὰν πολέμου ἐπιθυμίαν ἔχοντες εἰμὴ 5000 Ἑλλήνων, 2000 ἔξων, καὶ 4, ἕως 5 χιλ. γενουινσίων, ἐπικούρων δίκην προσελθόντων τῇ πόλει. Ἡ ἀσθενὴς καὶ πάσης στρατιωτικῆς ἀρετῆς καὶ πειθαρχίας ἄμοιρος αὕτη δύναμις διειμοιράσθη εἰς 10 θέσεις, ὧν αἱ δύο ἐφυλάσσοντο ὑπὸ μόνον τῶν ἀξιωματικῶν, τὸ ὅποιον δεικνύει κατὰ πόσον ἐμαράνθη καὶ παρήκμασε παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἡ τοσοῦτον αὐτοῖς τότε μάλιστα ἀναγκαία στρατιωτικὴ τέχνη, αἱ δὲ λοιπαὶ δέκα ἐνεπιστεύθησαν εἰς τοὺς γενοῦέζους, ἐνετούς, ῥώσους καὶ γερμανούς. Ἡ ἑλληνικὴ αυτοκρατορία διασφαρεῖται καὶ ἐξευτελισθεῖσα, ἐφαίνεται ὡς καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ ἐγκαταλειμμένη.

Τολμηρὰ τις τοῦ σουλτάνου ἰδέα συνετέλεσε τὰ μέγιστα πρὸς τὴν ἐπίσπευσιν τοῦ τέλους τῆς πολιορκίας. Ἡ τοῦ λιμένος εἰσοδος ἐφράττετο ὑπὸ πολυπληθῶν ἀλύστων, ἐκ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἀκτὴν δεδεμένων, καὶ τὴν τῶν ἐχθρικῶν νηῶν δάδαςιν ἀπειργόντων. Ἄλλ' ὁ Μωάμεθ ἠβουλήθη νὰ μετεγάγῃ ἄλλως πως ἐκ τοῦ Βοσπόρου εἰς τὸν λιμένα τὸν μέγαν αὐτοῦ στόλον. Ἡ διὰ τοῦ προαστείου τοῦ Γαλατὰ διὰ ξηρᾶς πρὸς τὸν λιμένα ὁδὸς κατεῖχε μῆκος λευγῶν δύο ταύτην δὲ κατακαλύψας ὑπὸ δρυόχων καὶ διὰ λίπους πυκνοῦ ἐπιχρίσας, μετεκόμισε μέχρι τοῦ λιμένος ἐβδομήκοντα μεγάλα πλοῖα. Ἡ τοῦ στόλου αὕτη γνῆνη πορεία ἦν πλήρης θριάμβου· ὁ ναύαρχος ἐκάστης νηὸς ἴστατο πρὸς τὰ ἔμπροσθεν τοῦ καταστρώματος, ὁ πεπταλίουχος πρὸς τὰ ὀπίω, τῶν ἰστίων ἀπάντων ἀναπεταμένων, καὶ τῶν σαλπίγγων ἐν θριάμβῳ ἤχούντων.

Ὁ ἥλιος τῆς ἐπιούσης ἐδειξεν εἰς τοὺς δυστήνους πολιορκουμένους τὸν ἀπαίσιον καὶ φοβερὸν τῶν τούρκων στόλον, ὡς διὰ θαύματος ὑπὸ τὰ τεῖχει τοῦ λιμένος μετενεχθέντα, καὶ ἤδη τὴν ἐνέργειαν τοῦ τρομεροῦ αὐτοῦ πυροβολικοῦ δοκιμάζοντα. Τέλος δὲ, καταπεσόντων καὶ ἀσθενῶς ἀνακαινισθέντων τῶν πλείστων μερῶν τῶν τευχῶν, ὁ Μωάμεθ διεκέρυξεν εἰς τὸν αὐθάδη αὐτοῦ στρατὸν τὴν γενικὴν τῆς 29 Μαΐου ἑφοδον. Οἱ δερβίσαι διέτρεχον τὸ πεδὶον ἐξορκίζοντες τοὺς μουσουλμάνους, ἐπ' ἐνέματι τοῦ προφήτου, ἵνα ἰδρῶσιν τὴν τῆς ἡμισελήνου σημαίαν ἐπὶ τῶν ἐπαλξεῶν τῶν ἀπίστων. Νυκτὸς δὲ γενομένης, αἱ σάλπιγγες ἐσήμανον φωτοχυσίαν γενικὴν· καὶ ἐν τῷ ἄμα ἅπασαι αἱ κατὰ μῆκος τοῦ Βοσπόρου ἰδρυθεῖσαι σκηναί, αἱ ἐπὶ τοῦ Γαλατὰ διεσπαρμένοι κολωνοὶ, καὶ ἅπας ὁ στόλος, κατακαλύφθησαν ὑπὸ πυρῶν καὶ φῶτων. Οἱ πολιορκούμενοι βλέποντες ἑαυτοὺς ὑπὸ ἀπλέρτου πυρὸς οὕτω περικυκλουμένους ἀφῆκαν νὰ ἐισχωρήσῃ ἐν τῇ πενθίμῳ καὶ ἀδήμονι αὐτῶν διανοίᾳ ἢ ὑποψίᾳ, ὅτι πῦρ ἀπλέρτον ἐκ θεοῦ κατακαλύπτει τὴν τε θάλασσαν, τὰ ἐχθρικά πλοῖα καὶ τὰ στρατόπεδα. Ἡ σκηνὴ ἦν ἀπαίσιος καὶ φρικώδης. Ἀφ' ἐνὸς τὸ πῦρ, τὸ φωτίζον καὶ ἀπαίσίους παριστὰν τοῖς πολιορκουμένοις τὰς ἀγρίας τῶν πολιορκούντων ὄψεις καὶ τὰς βάρβαρους αὐτῶν πανοπλίας, αἱ ἄτακτοι, αἱ θριαμβευτικαὶ φωναί, οἱ ἀλλաλαγμοί, οἱ κρότοι καὶ οἱ θορυβώδεις ἤχοι τῶν βαρβάρων παιάνων ἤχούντων ὡσεὶ σαλπίγγων θανάτου εἰς τὰ ὦτα τῶν καταπεπληγμένων βίξαντινῶν· ἀφ' ἐτέρου σιωπὴ καταχθίνιος, ἀπελπίσις φρικώδης καὶ θρήνοι ὑπόκωφοι καὶ πείσμα σιγαλέον, ὑπὲρ τῆς θρησκευτικῆς ἀναπετρούμενον κάποτε· ἰδοὺ τι διέτρεχεν εἰς τοὺς δύο τούτους στρατοὺς!

Τὰ ἄσματα λοιπὸν καὶ οἱ τῶν δερβισίων χοροὶ εἰδοποιήσαν αὐτοὺς ὅτι οἱ τούρκοι πανηγυρίζουσι ἐκ τοῦ προτέ-

ρου τὴν νίκην αὐτῶν. Πανταχόθεν δὲ τοῦ στρατοῦ ἀντήχει, φεύγουσα πρὸς τὰ ὕψη, ἡ ἀπαίσιος τοῦ θριάμβου φωνή. «Εἰς ὁ Θεὸς, καὶ Μωάμεθ ὁ προφήτης αὐτοῦ!»

Ἄλλ' ἐν τῇ πόλει συνεβαίνει τι διόλου διάφορον· Ἡ ἀπελπίσις κατέλαβε τὰς ψυχὰς δλων, οἵτινες τρέχοντες φύρδην μίγδην, ἐρρίπτοντο εἰς τοὺς πόδας τῆς Θεοτόκου ὡς ἐν τῇ ἐσχάτῃ τοῦ θανάτου στιγμῇ εὐρισκόμενοι· καὶ μόνα τὰ πένθημα τοῦ Κόρυς ἐλέησον ἄσματα, ἀντεπεκρίνοντο κατὰ τὴν ἀπαίσιον ἐκείνην νύκτα εἰς τὰ αὐθιὰ καὶ ὑπερήφανα τῶν πολιορκούντων ἄσματα, καὶ τοὺς ἀγρίας χαρὰς ἀλλαλαγμοὺς ἐκείνους. Ὁ αυτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὑπὸ τῶν ὑπαλλήλων αὐτοῦ συνοδευόμενος, ἦλθεν εἰς τὴν παράκλησιν, τὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς ἁγίας Σοφίας· καὶ, ἐξομολογηθεὶς δημοσίᾳ, μετέλαβε τῶν ἀχράντων μυστηρίων, ἐν τῷ μέσῳ πλήθους ἀπειροῦ κλαίοντος καὶ σπαραξικαρδίως στεναζόντος καὶ θρηνοῦντος. Ἀναβάς δ' ἐπομένως τὸν ἵππον αὐτοῦ, διέτρεχεν ἀπάσας τὰς θέσεις, ἕκαστον εἰς θάρρος καὶ εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος παρακινῶν.

Ἡ ἑφοδὸς ἤρξατο ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ περιέλαβεν ἐν ἀκαρεῖ ἅπασαν τὴν τῶν τευχῶν σειρὰν ἐκ τῆς γῆς καὶ θαλάσσης. Οἱ Ἕλληνες ἀντίσταντο γενναίως κατὰ τῶν ἐχθρικῶν προσβολῶν, ὅτε, τούρκοι τινες, εἰσχωρήσαντες δυστυχῶς ἐν τῇ πόλει, διὰ τινος κακῶς φυλασσόμενης πύλης, ἐπετέθησαν ὀπισθεν κατ' αὐτῶν. Ὁ τρόμος τότε κατέλαβεν ἀπάσας αὐτῶν τὰς τάξεις, οἱ δὲ τούρκοι ἐκ τούτου καὶ τῆς ἀταξίας αὐτῶν ὠφελοῦμενοι, εἰσέβρευσαν τότε ὡσεὶ χεῖμαρρος πανταχόθεν. Ὁ αυτοκράτωρ ὠρμησεν γενναίως πρῶτος κατὰ τῶν πολέμιων, τὸν θάνατον συγχρόνως ἐπικαλούμενος, καὶ «Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν χριστιανὸς νὰ πάρῃ τὴν κεφαλὴν μου» ἀνακράων. Τότε ῥομφαία ἐχθρικὴ πατάξασα ἐρρίπεν αὐτὸν μετὰ τῶν ἄλλων θυμάτων. Οἱ κάτοικοι ὠρμησαν παμπληθεῖ, καταφύγιον ζητοῦντες πρὸς τὸν λιμένα, οὗτος δὲ ἐχθρὸς δὲν ἦτον ἐτι κύριος· ἀλλ' ἡ μὲν ἑξοδὸς ἦν στενὴ, τὸ δὲ πλῆθος τοσοῦτον, ὥστε ὀλίγιστοι μόνον περισώθησαν. Τότε οἱ φυγόντες συνεσωρεύοντο φύρδην μίγδην πρὸς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν, θαῦμα τι περιμένοντες. «Ἄλλ' οὐδὲν θαῦμα, λέγει ἱστορικός τις, ἐπέπρωτο νὰ σώσῃ τὴν αυτοκρατορίαν!» Αἱ πύλαι τῆς ἐκκλησίας κατεκόπησαν διὰ τοῦ πελέκειος· οἱ πορθηταὶ ἐχύθησαν ὡς χεῖμαρρος ἐπὶ τῶν ὁδῶν, ὑπ' οὐδενὸς ἀναχατιζόμενοι ἀπὸ τῆς ἀρπαγῆς, τοῦ φόνου, τῆς λεηλασίας καὶ τῶν ἄλλων κακῶν, ἅτινα παρέχει εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἡ λύσσα μετὰ τῆς ἀπεριόριστου ἰσχύος καὶ ἐξουσίας. Οὐδὲ οἱ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παρθένων λυγμοί, οὐδὲ αἱ τῶν παιδῶν καὶ τῶν νηπίων σπαραξικαρδίοι φωναί, οὐδὲ αἱ τῶν πληγυμένων παρακλήσεις ἐτάραττον τὴν θηριώδη αὐτῶν ψυχὴν· οἱ πορθηταί, ὑπὸ τῆς νίκης μεμεθυμένοι, κατήντησαν ἀχαλίνωτοι. Ἡ νεότης, τὸ κάλλος, ὁ πλοῦτος ἀπεφείζον τὰ περὶ τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ τῶν τρομαλέων ἐκείνων πλασμάτων, λείαν ἄρνονον καθισταμένην διὰ τοῦ δικαιώματος τοῦ πολέμου. Οἱ αἰχμάλωτοι ἐδένοντο διὰ σχοινίου ἀνευ διακρίσεως φύλλου ἢ τάξεως· αἱ δὲ γυναῖκες διὰ τῶν ζωνῶν καὶ τῶν ὑφασμάτων αὐτῶν! Οἱ ναοὶ τοῦ ὕψιστου ἔλαβον μετ' ὀλίγον τὴν αὐτὴν τύχην. Αἱ τῶν ἁγίων εἰκόνες, ἀποσπασθεῖσαι ἀπὸ τῶν τευχῶν καὶ κατασυντριβέαι, κατεπατήθησαν καὶ περιεφρονήθησαν· τὰ ἅγια σκεύη ἐπωλήθησαν καὶ κατεστράφη-

σαν. Ὁ ἐσταυρωμένος Ἰησοῦς περιεφέρτετο εἰς τὰς ὁδοὺς μὲ σαρίκιον γενειοφόρου περὶ τὴν κεφαλὴν· αἱ ἱεραὶ τράπεζαι καὶ οἱ βωμοὶ ἐδεθληώθησαν· τινὲς αὐτῶν ἐχρησίμουν εἰς τὰ γεύματα τῶν νικητῶν, ἄλλαι ὡς κλῖναι, καὶ τινες εἰς φάγνας μετεσχηματίσθησαν, ἵνα πληρωθῇ, ὡς λέγει σύγχρονός τις συγγραφεύς, τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου Ἀμώς. «Θέλω ἐκδικηθῆναι τοὺς βωμοὺς τῆς Βετέλ· αἱ τράπεζαι τῆς θυσίας βροθῆσονται χαμαί, καὶ τὸ πλήρες προμαχόνων παλάτιον, αἱ ἐξ ἐλέφαντος οἰκοδομαὶ καὶ οὖν αὐταῖς ἄλλαι κατεστραφῆσονται· μακρὰν ἀπ' ἐμοῦ ὁ θόρυβος τῶν ἁμαρτιῶν σας· διότι ἤγγικε τὸ τέλος τοῦ λαοῦ μου, οὗ τινος οὐκ ἀναβλήθησεται ἐπὶ πλέον ἢ ἡμέρα τῆς τιμωρίας, καθ' ἣν οἱ θόλοι τῶν ἀντηχῆσουσιν ὑπο τοῦ πλῆθους τῶν κλαυθμῶν καὶ ὀδυρμῶν.»

Ἡ πολιορκία διήρκεσε πενήντα τρεῖς ἡμέρας, ἀλωθείσης δὲ τῆς πόλεως, ὁ Μωάμεθ εἰσῆλθεν ἐν θριάμβῳ ἐν αὐτῇ καὶ φθὰς πρὸ τῆς Ἀγ. Σοφίας, κατέβη τοῦ ἵππου, ἵνα περιεργασθῇ τὴν μεγαλοπρεπῆ τῶν Βυζαντινῶν μητρόπολιν, ἧς ἐθαύμασε τὴν μεγαλοπρέπειαν, τὸν ὄγκον, καὶ τὰ ἄπειρα πλοῦτη. Ἐκ δὲ τοῦ θόλου αὐτῆς κατερχόμενος καὶ παρατηρήσας στρατιωτικὴν τινα ἐνασχολούμενον εἰς τὴν τῶν μαρμαρινῶν τοῦ ἐδάφους πλακῶν ἀπόσπασιν, ἐπάταξεν αὐτὸν διὰ τοῦ ἀκινάκου λέγων. «Εἰς σὰς παρήτησα τὰ λάφυρα· αἱ οἰκοδομαὶ εἶναι κτήμα ἐμόν.» Διέταξε δὲ τότε τοὺς δερβίσας νὰ προσκαλέσωσιν εἰς προσευχὴν τοὺς πιστοὺς, δώσας αὐτοὺς πρῶτος τὸ παράδειγμα, προσευχόμενοι ἐπὶ τοῦ βωμοῦ.

Μετὰ δὲ τὰς θρησκευτικὰς ταύτας προπαρασκευὰς ἐξήτησε τὸ τοῦ αυτοκράτορος σῶμα, τὸ ὁποῖον ἀνεκάλυπτο μετ' ὀλίγων, ὑπὸ σαρδνίων πτωμάτων, ὑπὸ τινων βασιλικῶν ἐμβλημάτων διακριθὲν καὶ τῶν πορφυρῶν ἐμβάδων τῶν ὑπ' ἀστερίσκων χρυσοῦν διακεκοσμημένον. Ἀποκύβας δὲ τις τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἤνεγκεν αὐτὴν τῷ σουλτάνῳ, ὅστις τὴν ἔθηκεν ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἐπίππου τοῦ ἀνδριάντος. Ἰουστινιανοῦ.

Διηγοῦνται δὲ ὅτι ὁ σουλτάνος, εἰσερχόμενος εἰς τὰ ἀρχαῖα καὶ μεγαλοπρεπῆ τῶν Βυζαντινῶν αυτοκρατορῶν ἀνάκτορα, ἐξερώνησε τὸ περσικὸν τοῦτο διστίχον,

Ἡ ἀράχνη τὸν ἰσὶν τῆς ἐν τοῖς βασιλείοις,
Ἥσυχά κατασκευάζει,
Καὶ ἡ γλαυὴ ἡ ἀπαισία ἐν τοῖς ἐρεπίοις
τοῦ Εὐφρασιᾶθου κράζει·

καθὼς ὁ μέγας ἐκεῖνος τῆς Καρχηδόνας ἐκπορθήτης, ὁρῶν τὴν μεγάλην ἐκείνην ἐπὶ ἑπτακόσια ἔτη ἀκμάσασαν πόλιν, καὶ γῆς τοσαύτας δε καὶ νήσων καὶ θαλάσσης ἐπάρξασαν, τότε δὲ ἄρδην τελευτῶσαν εἰς πανωλεθρίαν ἐσχάτην, καὶ συνιδὼν ὅτι καὶ πόλεις καὶ ἔθνη καὶ ἄνθρωποι ὑπὸ τῆς τύχης μεταβληθήσονται, λέγεται ὅτι θαυμάσας, ἀνερώνησε τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο·

Ἔσεται ἡμᾶρ, ὅταν ποτ' ὁλόκλη Ἰλιος ἱρὴ
Καὶ Πριάμος, καὶ λαὸς ἐυμμελίω Πριάμοιο (1).

Ἐγκαταλείψας ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς τὴν μανίαν τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ, ὁ Μωά-

μεθ ἔπαυσε τὴν τετάρτην τὸν φόνον καὶ τὴν λεηλασίαν, ἀπέδωκε τιμὰς ἐπικηδεῖς τῷ Κωνσταντίνῳ, καὶ μέγαν ἀριθμὸν αἰχμαλώτων ἀπελευθερώσας, ἐπροσπάθησε νὰ πληρῶσθαι πάλιν κατοίκων τὴν πόλιν, παραχωρῶν τοῖς ἡττηθεῖσι τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκείας αὐτῶν ἐξάσκησιν, καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν πρωτεύουσαν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ κράτους. Ἡ αυτοκρατορία τῶν τούρκων εὗρεν ἐπὶ τέλους πρωτεύουσαν ἀξίαν αὐτῆς. — Ἐπτάκις ὑπὸ τῶν Ἀράβων καὶ πεντάκις ὑπὸ τῶν τούρκων πολιορκηθεῖσα, ἡ πόλις αὕτη ἀντέστη ἀείποτε, μέχρι τῆς τελευταίας ταύτης συμφορᾶς.

Ἀλ. Ἰωαννίδης.

ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΕΠΙΟΡΚΙΑ.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ.

Α'.

Αἱ πρῶται ἀκτῖνες τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου ἤρχίζον ἤδη νὰ παίζωσι μὲ τοὺς χρωματισμένους φεγγίτας φαειροῦ πύργου, σταδίου τινος ἀπέχοντος τοῦ Λουδίνου, εἰς τὸ δάσος τοῦ Οὐίνδσορ, ὅτε ἠνεώχθη παράθυρόν τι αὐτοῦ, ἐπὶ ἐξώστου στηριζόμενον. Τὸ παράθυρον τοῦτο ἔβλεπεν εἰς κήπον, ὅθεν τὰ ἀνθισμένα κρίνα καὶ τὸ αἰγόκλημα ἀνέδιδον τὰς τερπνὰς εὐωδίας των. Τὰ εὐκαμπτα στελέχη τοῦ ἰάσμου καὶ τῆς κληματῆτιδος περιπλέκοντο, διὰ ποικίλων ἐλιγμῶν, ἐπὶ τῶν θόλων καὶ τῶν ὀδοντωτῶν ἀραβουργημάτων τοῦ κτιρίου. Ἡ τερπνὴ αὕτη κατοικία ἐφαίνετο προωρισμένη εἰς τὸ νὰ ᾔῃαι ἡ Ἐδὲμ, τὸ γαληνιαῖον καταφύγιον τοῦ εὐτυχοῦς ἔρωτος· καὶ ὅστις ἤθελεν ἰδεῖ τὰς δύο ὥραιας κεφαλὰς, αἵτινες αἰφνης ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸν ἐξώστην, ἤθελε πιεθεῖν ὅτι ἡ ἰδέα τοῦ αὐτοῦ ἦτο πραγματικότης. Ὁ ποιητὴς ἤθελεν ἀναφωνῆσαι· «εἶναι ὁ Ῥωμαῖος καὶ ἡ Ἰουλίτη, ἀποχαιρετῶντες ἀλλήλους εἰς τὸ λυκαυγὲς τῆς ἡμέρας καὶ εἰς τὸ πρῶτον κελάδημα τῆς ἀηδόνος.

— Ἀρρὴν, ἀγαπητὴ Ἀρρὴν, ὀλίγας στιγμὰς ἀκόμη· διὰ τί ἡ τόση σου βία ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰς τρυφερὰς περιποιήσεις μου; ἔλεγεν ἡ νέα γυνὴ εἰς ἐκείνον ὅστις ἐφαίνετο ὁ σύζυγός της.

— Φιλτάτη Ἰωάννα, πλέον σου καταρῶμαι τὸ ἀναπόφευκτον καθήκον, τὸ ὁποῖον μὲ ἀποσπᾷ ἀπὸ τὰς ἀγκάλας σου· ἀλλ' ὁ Ἐδουάρδος διέταξε, καὶ ὅταν πρόκηται περὶ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος, ὅταν πρόκηται νὰ ὑπακούσῃ τις, ἢ νὰ ἀτιμασθῇ, ἡ ἐκλογὴ μου ἐδύνατο νὰ ᾔῃαι ἀμφιβολος;

— Ὡ θεέ μου! πόσον σκληρὰ πρέπει νὰ ᾔῃαι ἡ ἀπουσία σου, ἐὰν κρίνω ἀπὸ τὰς βασιάνους τὰς ὁποίας ἀπὸ τοῦδε δοκιμάζω. Καὶ ἡ νέα μὲ τοὺς βραχιόνάς της περιέβαλλε τὸν τράχηλον τοῦ συζύγου της, ὡς διὰ τὸν κρατῆσθαι δι' αὐτοῦ τοῦ γλυκυτάτου δεσμοῦ.

(1) Ἰδε τὴν παθητικωτάτην ταύτην περιγραφὴν, πρὸς δὲ καὶ τὴν τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ Πολυδίου ἐρώτησιν, ἀμμητῆτος ἐκτεθειμένην ὑπὸ Ἀππιανοῦ, ἐν Λιβανῇ, 132.